

Մայր Աթոռից իրենց պաշտօնատեղին վերադարձան Սանահնոյ վանահայր Գարեգին եպիսկոպոս Սաթունեանը, Կարսի փոխանորդ Կիւրեղ վարդապետը, Տաթևի փոխանորդ Ներսէս վարդապետը և Բետարաքիոյ Կոնստանտինայի նախանգամ Յուսիկ վարդապետը:

Վեհափառ Հայրապետի հրաժանաւ Մայր Աթոռ վերադարձաւ Բաբգէն վարդապետը և նշանակուեց անգամ տպարանական վարչութեան:

Յուլիսի 6-ին Հայրապետական կոնգակով վանական կառավարութեան անգամ նշանակուեցին Եղիշէ ծ. վարդապետ Մուրադեանը, Բաբգէն վարդապետ Աղաւելեանը և Զաւէն վարդապետ Մ. Բաբայեանը: Վերջինս նշանակուեց նաև հիւրընկալ Մայր Աթոռոյ:

ԱՅԼ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

«С. Петерб. Вѣдомости» թերթն հաղորդում է հետևեալը. Մի արժանահաւատ անձնաւորութիւն գրում է մեզ, որ Պետրօպաւլովսկ զրահակիր նաւի հետ ծովի յատակն ընկղմած Սուրբ Նիկողայոսի պատկերը ծովի երեսն է բարձրացել և ուր այդ պատկերը գտել են և ուղարկել Պետերբուրգ:

«Цѣрк. Вѣстникъ» թերթն հաղորդում է, որ Սամարայի թեմում առաջնորդի թոյլաւութեամբ և հոգևորականութեան նախաձեռնութեամբ կազմուում է և ծրագրւում հովուական համաժողովներ: Սամարայի դաւառի վեցերորդ շրջանի հոգևո-

բախանքները համաժողովը կարեւոր է գտել հովուական համաժողովներ հրաւիրել տարեկան երեք անգամ, 2—3 օրով. փորձի համար առաջին համաժողովը հրաւիրուել է մայիսի երկրորդ կիսին: Սամարայի նահանգի Բուդուրուսյան գաւառի 6-դ շրջանի հոգևորականների համաժողովը վճռեց հրաւիրել քարոզչական նիստեր և որոշեց այդ նիստերին պաշտօնական ձև չը տալ, այլ թողնել քահանաների ազատ կամքին: Փետրվարին տեղի ունեցան Նովոուգէնսկ գաւառի գործակալութիւններից մինի հոգևորականների նիստերը Ներքին նրուսլանում և Զէրեպալա գիւղում: Քահանայը իրենք խիստ զոհ են, որ այդ ժողովները շնորհիւ վերջ է տրուում իրենց կղզիացած և անջատ կեանքին: Ուշադրութեան արժանի է այն հանգամանքը, որ մի գործակալութեան մէջ տարածութեան մեծութեան պատճառով նիստերն երկու կեդրոններումն են տեղի ունեցել:

— Անշուշտ մեծ և բարեբար նշանակութիւն կունենան քահանաների համախմբումներն ու խորհրդածութիւնները իրենց՝ հովիւների և հօտի համար. բայց ցաւալի է, որ մեր ոչ միայն գործակալութիւնների հոգևորականները ոչ մի համախմբում և խորհրդածութիւններ չունին եկեղեցու և հօտի կրօնական կարիքների մասին, այլև ամբողջ թեմերում այդպիսի մի ձգտումն և դէպք տեղի չի ունեցել: Ցանկալի է, որ իրաւատէր անձինք ուշադրութիւն դարձնեն թեմերում և վիճակներում այդ մեծ կարիքի վրայ և փոքրիկ համաժողովներով հետզհետէ պարզեն ժողովրդի կրօնական բարոյական կարիքներն և դարմանելու միջոցների մասին խորհեն:

Այս տարուայ ապրիլի 18 ին լրացաւ «Կրօնական լուսաւորութիւն տարածող ընկերութեան 23 ամեակը Ա. Պետերբուրգում»: Այս տեսած 23-դ տարուայ հաշուից երևում է այդ ընկերութեան բազմակողմանի և բեղմնաւոր գործունէութիւնը: Ընկերութեան խորհուրդն ու նրան կից եղած հիմնարկութիւններն յօգուտ եկեղեցույ ի մի են համախմբել ընդունակ և գործունեայ բազմաթիւ ոյժեր, որոնք սիրով և եռանդով ծառայում են ժողովրդական լուսաւորութեան գործին: Ընկերութիւնն ունի իւր ամսաթերթը, որը բաւական տարածուած է: Բացի ամսաթերթից ընկերութիւնը վերջին տարուայ ընթացքում հրատարակել է 62,000 օրինակ գրքեր՝ բացի ղդաստութեան ընկերութեան հրատարակած 260,600 օրինակներից: Ընկերութեան գրապահեստից ծախուել է 82,779 ռուբլու գիրք: Ընկերութեան 4

դիւտաւոր զբաղարաններէց մի տարուայ ընթացքում դուրս է տուած 31,000 օրինակ գիրք: Երկու ընթերցարաններն այցելել են 14,000 մարդ: Ընկերութեան ուսումնարաններում սովորում են 700 հոգուց աւելի: Դասալսօտութիւններ են տեղի ունենում 81 տեղ՝ եկեղեցիներում, դպրոցներում, որահներում, դիշերային օթեաններում, գործարաններում և արհեստանոցներում: Մի տարուայ ընթացքում տեղի է ունեցել 5837 դասալսօտութիւններ, որոնց ներկայ են եղել 2,204,455 ունկնդիրներ: Բացի վերոյիշեալներէց կին անդամուհիք դասալսօտութիւններ են կարգացել բանտներում, հիւանդանոցներում և աղքատանոցներում:

Եալու դետի մօտ տեղի ունեցած ճակատամարտի նկարագրութիւնը ճապոնական և ռուսական աղբիւրներէց՝ պարզ ցոյց է տալիս, թէ ինչ ցաւալի էր վերաւորածները վիճակը: Ձինուորները ստիպուած են եղել թողնել ռազմիկները շարքերը և աշխատել վերաւորներին հեռացնել պատերազմի դաշտից, իսկ որոնց հեռացնելու ժամանակ և հնարաւորութիւն չեն ունեցել, նրանց ժողովել են ճապոնացիք: Սրանից պարզ երևում է, որ զօրքի մէջ գթութեան եղբայրների թիւը շատ փոքր է և մեծ կարիք է դիպելում մեծացնելու և լրացնելու նրանց շարքերը: Բայց նպատակին ինչպէս հասնել, որտեղից կարելի է վերցնել ցանկացող, հարկաւոր մարդկանց:

Մոտիլայում հրատարակուող յայտնի «Русскія Вѣдомости» թերթը մատնանիչ է լինում ռուսական վանքերի վրայ և գրում է հետևեալը.

— Այս հարցի պատասխանը պատերազմական այլ հեռագիրներին հետ միասին երևաց և աննկատելի անցաւ: Ինչ որ փոքր վանքի միաբանութիւն, կարծեմ նովդորոդսկի նահանգի, ցանկութիւն յայտնեց գթութեան եղբայրները պարտաւորութեամբ չեռաւոր Արևելք դնալու և կարծեմ իսկոյն նրանցից մի քանիսն առանձին ընտրութեամբ ուղարկուեցին Արևելք: Այդ թոյլ և մատնակի օրինակը արժանի է ամենաընդարձակ ուշադրութեան և հետևողութեան: 1898 թուի տեղեկութիւնները համեմատ Ռուսաստանում այդ թուականին հաշուում էր 8080 կուսակրօններ—6988 վանականներով (մոնթերով). այդ թուականից անշուշտ վանականներն աւելացած կլինին. Բնականաբար ծագում է այն միտքը, որ աշխարհի վայելչութիւններէց հրաժարուած և Աստուծուն նուիրուած մարդիկ առաջինը

պէտք է լինին իրենց հայրենիքին ոյդ կերպ ծառայող, որովհետեւ այդպիսով նրանք ծառայած կլինին և իրենց գաղափարին՝ «դնել զանձն ի վերայ բարեկամին»։ Այստեղ նրանց առաջ ընդարձակ ամպարէլ կը բացուէր արտայայտելու ոէրը դէպի իրենց մերձաւորները, դէպի այն անձինք, որոնք այդպիսի սիրոյ կարիք ունին։ Թէև միայն կրօնաւորների մասնակցութիւնն այդպիսի գործում բաւարար չէր լինել, բայց և այնպէս փրկելով վերահաս մահուանից շատ շատերին ու թեթեւացնելով նրանց ամենջանքները, ահագին քարոյական նշանակութիւն կունենար նրանց այդ տեսակ գործունէութիւնը։ Վերաւորներին օգնող խմբեր կազմակերպելու գործում կարող էին մեծ դեր խաղալ վանքերը, որոնք իրենց միջոցներից հնարաւորութիւն ունին հայթայթելու հարկաւոր ծախսերը, որովհետև սրանցից շատերը—կաւրանքը, ահագին միջոցներ ունին։

Այսպիսով մեզ թւում է, որ թէ մարդիկ ունենք և թէ նիւթական միջոցներ։ Միայն պէտք է ցանկալ, իսկ այդ ցանկութիւնն անհրաժեշտօրէն պարտաւոր է երևան գալ։

—Յիշեալ նպատակայարմար դիտողութեան մենք մեր կողմից կարող ենք աւելացնել, որ հէնց այդ է եղել վանքերի և վանականութեան ակզբնական նպատակը—սկսած շորերող դաբու ակզբներից։

Վանքերն ու վանականները գոյութիւն են առել իբրև հիւանդանոցներ և հիւանդախնամներ, իբրև օթեաններ և այլոց ծառայողներ, իբրև ուսումնարաններ և ուսուցիչներ, իբրև անձնականից հրաժարուածների և այլոց ծառայելու գործին նուիրուածների համախմբումներ և կարծում ենք, որ 15000-ից աւելի վանականներ ունեցող Ռուսաստանի վանքերը գթութեան մի քանի հազար եղբայրներ կուղարկեն պատերազմի դաշտը վերաւորներին խնամելու և սրբան յիշում ենք, մի քանի վանքերից գնալու պատրաստակամութիւն յայտնողներն էլ եղան՝ թէ և սահմանափակ թուով։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յիշու տեանների վերաբերեալ օրէնսդրութեան երկրորդ պարագրաֆի ոչնչացումով առաջ եկած խռովութիւնը դերմանիւյում դեռ չի խաղաղուել։ Բողոքական հասարակութեան ղեկավարների արտայայտիչ հանգիսացած դերման բոլորական նախկին երկու օրդանները—պաշտօնական—«Գերմանական